

anonym: *Germand Gladensvend* (middelalder)

Om illustrationen side 6

Djævla styrer skibet, kalkmaleri i Bregninge Kirke, o. 1400

Ebbe Nyborg: Fanden på væggen, *Wormianum*, 1978, s. 56:

”Den hellige biskop Nicolaus hjalp skibe mod truende forlis, og han dyrkedes derfor ikke mindst af søens folk. Legenden berettede, at nogle søfolk i havsnød engang havde anråbt ham om hjælp, hvorpå Nicolaus havde vist sig og stilnet stormen. På kalkmaleriet i Bregninge Kirke ved Kalundborg er det tydeligt, hvorledes det naturligvis er djævlene, der fremkalder ulykkerne. En blæser gennem basunen den tudende storm mod skibet, andre rusker i sejlet og bemægtiger sig ankeret. I en stor havneby som Ribe har Sct. Nicolaus været populær, og Peder Madsen fortalte da også i sine prædikener i Pederskirken, hvordan en ung mand netop fra Ribe, efter at have været bortført af sørøvere, blev befriet af den hellige Nicolaus. I det hele taget var denne bisp ofte netop børnenes og de unge uskyldiges beskytter; en rolle han jo som ”julemanden” har kunnet bevare til vore dage.”

Billedet har været brugt som illustration til ”Germand Gladensvend” i bl.a. Undervisningsministeriets tværinstitutionelle udviklingsprojekt, *Læsemåder*, Odense, 2007.

Resumé af *Germand Gladensvend*:

Et vingeklædt fabeldyr, gammen, holder kongeparrets skib tilbage, og han lader dem først sejle videre, da dronningen har lovet ham det, som hun har under sit bælte. Hun tror, at han mener hendes nøgler, men snart opdager hun, at hun er gravid, og at hun altså har lovet gammen det kongelige barn. Ved fødslen bliver han hurtigt døbt, får et positivt navn og gemmes væk, men det hjælper ikke noget. Han trives godt under opvæksten, men hans moder kan ikke lade være med at græde, når hun ser på ham. Hun fortæller ham, at han er lovet bort til gammen, men han svarer roligt, at alt er i Guds hånd. Gammen opsøger moderen og minder hende om deres aftale, og da hun benægter alt, flyver han ophidset væk. Da den unge Germand vil mødes med sin kæreste i England, bliver han standset af gammen, der først drikker halvdelen af hans blod og tager hans ene øje, og på hjemvejen river han Germand i småstykker, så kæresten kun finder hans højre hånd.

Arbejdsopgaver til Germand Gladensvend:

1. Indøv melodi og dansetrin i klassen, og prøv at opføre visen med kædedans, forsanger, fællessang og musikledsagelse – eller se om I kan finde en opførelse på YouTube. Diskuter bagefter, om dette show kastede nyt lys over folkevisen.
2. Tegn gammen. Sammenlign de forskellige versioner i klassen, og overvej, hvor vi henter forbillederne for vores fantasifostre. Diskuter også fordele og ulemper ved at udtrykke disse fantasibilleder med ord kontra tegning.
3. Analyser kalkmaleriet med djævlene, der styrer skibet (s.). Hvad laver djævlene, og hvordan reagerer menneskene? Hvordan fremtræder sankt Nikolaus? Hvilken funktion har den blomstrende indramning? Hvad ligner bølgerne? Inddrag de kristne træk i folkevisen, og overvej, om kalkmaleriet giver et dækkende billede af, hvordan samtidens kristne middelalder kan tænkes at have fortolket visen (sammenlign evt. med Vedels læsning (Germand, 1)).
4. Sammenlign med de dragebilleder, vi møder i Tolkiens *Hobitten*, 1937, i tegneserier, i tegnefilm, i spillefilm, i rollespil og i computerspil. Overvej, hvordan folkevisens gam skiller sig ud.
5. Sammenlign de seks slutninger af visen: DgF33A, B, D, E, F (herunder) og DgF33C (i bogen). Hvilke forskelle viser de i opfattelsen af gammen og Sølvlerad? Hvilke forskelle viser det i synet på Germands skæbne? Overvej hvilken version I finder mest autentisk, og hvilken I finder kunstnerisk mest overbevisende.
6. Prøv at formulere en postmoderne læsning med vægt på de regler, som gammen opstiller og siden flere gange synes at modsige og ophæve. Er teksten præget af brudflader? Modsiges den sig selv? Er visens moralunivers entydigt?

Overblik over læsninger af Germand Gladensvend:

Læsning 1 (Valdemar Vedel, 1591) Gammen er djævelen. Desuden advarer visen mod at love for meget og mod at kærligheden fører de elskende i ulykke.

Læsning 2 (Svend Grundtvig, 1867) Visen går tilbage til hedensk tid med rester af nordisk mytologi. Skæbnen er ubønhørlig, men Germands kærlighed og sjæl kan den ikke spolere.

Læsning 3 (Hans Brix, 1938) Omkvædet udpeger de to elementer, hvor gammen hersker: havet og luften. Det beskriver den unge, længselsfulde

Germand med det lyse navn, som han fik i et desperat forsøg på at besværges gammen.

Læsning 4 (Villy Sørensen, 1959) Gammen får magt over Germand, da han befinder sig på overgangen til bryllup og voksenliv, ikke mindst på grund af hans ulykkelige barndom, der er præget af moderens skyldfølelse. Egentlig har hun ingen skyld, og Germand bøjer sig for sin skæbne, som ikke er noget overjordisk, men knyttet til det enkelte menneskes fortid og psyke.

Læsning 5 (Bengt Holbek og Iørn Piø, 1967) Gammen er folketroens valrav, et bevinget modstykke til varulven, der kan forvandles tilbage til menneske ved at drikke et drengbarns hjerteblood. Visen er beslægtet med folkeeventyr.

Læsning 6 (Bent Pedersbæk Hansen, 1977) Gammen er driften, som den splittede Germand på en gang er underlagt og søger at fortrænge. Den konfliktfyldte kristne samfundsmoral fører hermed Germand ud i sjælelig invaliditet.

Læsning 7 (Jørgen Aabenhus 1997) Når Germand frikender moderen for skyld, accepterer han, at han er udpeget til en ond skæbne. Han deler den middelalderlige skæbnebevidsthed, som anerkender en vis handlefrihed inden for de overordnede rammer, som skæbnen sætter for den enkeltes livsløb.

Læsning 8 (Vibeke Arndal 1998) Germand har et moderkompleks. Hun har givet ham skyldfølelse og vil ikke slippe ham, og han frikender hende for skyld i stedet for at tage et opgør med hende. De hæmninger, som moderen har givet ham, fører til hans undergang.

Arbejdsopgaver til læsninger af Germand Gladensvend:

1. Sammenlign de otte tolkninger af, hvad gammen repræsenterer (læsning 1-8), og diskuter, hvilken I foretrækker.
2. De otte læsninger er skrevet af en præst (læsning 1 (Vedel)), to folkemindeforskere (5 (Holbek og Piø)), to skønlitterære forfattere (4 (Sørensen), 8 Arndal)), en pædagog (6 (Pedersbæk Hansen)), en udgiver (2 (Sv. Grundtvig)) og to litteraturforskere (3 (Brix), 7 (Aabenhus)). Kan man se det i deres stil, læsemåde og tolkninger?
3. Hvilken historisk udvikling tegner der sig, når man sammenligner læsninger fra renæssancen (1 (Vedel)), romantikken (2 (Sv. Grundtvig)) og nutiden (4 (Sørensen), 6 (Pedersbæk Hansen), 7 (Aabenhus), 8 (Arndal))?
4. Læs Oehlenschlägers gendigtning af Germand-visen (herunder). Overvej, i hvor høj grad man kan betragte en gendigtning som en tekstreception og læse den på linje med andre tolkninger. Hvad siger digtet om romantikkens syn på det tragiske elskovspar?
5. Sammenlign de to romantiske læsninger (Oehlenschläger (nedenfor), 2 (Sv. Grundtvig)) – hvad er de enige om, og hvor adskiller de sig?

6. Sammenlign de tre psykologiserende tolkninger (4 (Sørensen), 6 (Pedersbæk Hansen), 8 (Arndal)). Hvad bruger de de psykologiske begreber til? Diskuter hvem der har mest ret.
7. Sammenlign, hvad læsning 4 (Sørensen), 7 (Aabenhus) og 8 (Arndal) får ud af Germands ord om moderen, Gud og skæbnen i strofe 12. Diskuter hvem der har mest ret.
8. Sammenlign opfattelserne af Germands moder i læsning 4 (Sørensen), 6 (Pedersbæk Hansen), 7 (Aabenhus)) og 8 (Arndal). Hvad siger visen selv om hende?
9. Sammenlign de tre læsninger, der inddrager beslægtet litteratur: andre folkeviser, nordisk mytologi, antikke fortællinger, folkløse, folkeeventyr (læsning 1 (Vedel), 2 (Grundtvig), 3 (Brix), 5 (Holbek og Piø)). Overvej fordele og ulemper ved at læse en tekst ud fra andre tekster.
10. Læs uddraget fra *Litteraturens veje* herunder. Hvilke af de øvrige læsninger ligger den nærmest? Overvej, om en litteraturhistorisk lærebog primært skal give den oprindelige samtids tolkning, eller om den hellere skal læse teksterne ud fra eftertidens eller nutidens forestillinger.

Supplerende tekster:

Her kan man læse slutstroferne i de fem andre versioner, "Germand Gladensvend" er bevaret i:

1. *DgF 33A*: Gellemand Gladen-suend ankommer blodig til Søllfuerlads bolig og dør i hendes arme:

30. Hand kaam seeg¹ y stouffuen² ind
saa bloudig och saa bleg:
op stoud hans kierre festemø,
hun glembtte buode løst og lieg³.

31. "Hør y thett, myn kierre festemø,
y skaall huerken sørrig eller quide⁴:
lader y meg ett kaar bad redde⁵

¹ sig

² stuen

³ glemte både lyst og leg

⁴ sørge eller græde

ieg kaand icke lenger løffue⁶."

32. Tthett wor⁷ iumfru Søllffuerlad,
hun tuog hanom y syn arum⁸:
hand suallt⁹ vdi den same stund,
thett wor saa stuor en harum¹⁰.
Saa flyøff hand offuer den rymenn¹¹.

2. *DgF 33B*: Efter_Gierminndts møde med hans forlovede Adeludz flyver de begge af sted i hver sin fjederham. Han prøver at overtale hende til at vende om, men hun tager kampen op med den vilde ørn og dræber den. Om Gierminndt så overlever, fortæller visen ikke.

28. "Wennder eder, iomffru Adeludz,
y vender eder snartt igienn:
eders lofftz-dør¹² denn staar aabenn,
eders nøgle ligger paa stienn¹³."

29. "Enndog mynn dør staar aabenn,
mynn nøgler liger paa stienn:
och allt skall ieg eder følge didt,
som y fick eders mien¹⁴."

30. Hunn satthe sig y sinn fieder-ham,
hnn fløy saa høggt unnder skye:
och alle dy fogell, ther hunn møttthe,
de klippett hunn sønder y tho¹⁵.

31. Alle dy fogell, der hunn møttthe,
hunn klippett thennom sønder y threy¹⁶:
och der hun møttthe thenn vilde ørn,
hannom klippitt hunn sønnder y ny¹⁷.
Saa flyffuer hanndt offuer rynnen.

⁵ tilbered et karbad

⁶ leve

⁷ det var

⁸ tog ham i sin arm

⁹ døde

¹⁰ sorg

¹¹ omkvædet: Så fløj han over det hav

¹² højloftsdør

¹³ sten (frit tilgængeligt)

¹⁴ hvor I fik eders skade

¹⁵ i to stykker

¹⁶ i tre stykker

¹⁷ i ni stykker

3. *DgF 33D*: Søllfuerladt følges med Gladen Giermandt i hans fjederham, hvorfra hun angriber fuglene, men da de møder den onde ørn (gammen), tør hun ikke tage kampen op. Den griber Giermandt og kaster ham til jorden, så hun kun finder hans højre hånd.

21. Hun sette sig udi hans fedre-ham,
hun fløy medt hannem till skye:
alle di fugle, der hun saa,
dennem klippedt hun sønder udi siuff¹⁸.

22. Alle de fuelle¹⁹, der hun saa,
dennem klippedt hun sønder udi siuff:
men der hun saa den ledige²⁰ ørn,
den torde hun intedt sige.

23. Saa thog hand Gladen Giermandt,
kasted hannem udi den strand:
icke fich iomfru Søllfuerladt
for-uden hans høyre handt.
Saa fløyer hand offuer at rien adt.

4. *DgF 33E*: Da det unge par tager afsted, beder de til Gud om, at de snart må mødes igen. Søllfuerladt angriber fuglene og møder den lede ørn, som hun imidlertid ikke tør se på. Den griber Gladen Giermandt og kaster ham i vandet, så hun kun finder hans ene hånd. Derpå drager hun sørgende hjem.

25. Det vor stoer ynck at shee²¹ der-paa:
dy bød huer-anndre guode-natt:
"Denn rige Christ y Himmerig giffuit,
wy kunde findis brat!"²²

26. Hun satte sig y enn fedder-ham,
hun fløy medt hannemt hil skye:
ale dy fulle, der hun møtte,
da reff hun sønnder y thu.

27. Alle dy fulle, der hun møtte,

¹⁸ i syv stykker

¹⁹ fugle

²⁰ lede

²¹ se

²² "Gid den stærke Kristus i Himmerige vil sørge for, at vi snart kan mødes"

hun dem y sönnder reff:
saa møtte dennum²³ denn ledde ørn,
denn thorde hun icke see.

28. Saa tog hand Giermer Gladen-suendt,
kaste hannem y salthenn vand²⁴:
icke fick iomfru Sølfuerladt
for-udenn hans ene hand.

29. Icke fick iomfru Sølfuerladt
for-udenn hans enne handt:
det will ieg for sandingen sige:
hun foer saa sørgennde hiem.
Saa fløg hand offuer rin.

5. *DgF 33F*:_Denne lange version er Anders Sørensen Vedels (se læsning 1), og han har skrevet flere af versionerne sammen og tilføjet en ny slutning. Germand Gladen Suend prøver at overtale Adelutz til at vende om, men hun vil følge ham. Hun angriber fuglene, men kan ikke i første omgang få fat i den vilde ravn (gammen), der dræber Germand. Efter at hun har fundet hans højre hånd, flyver hun ud for at hævne sig på raven, og da de mødes, dræber hun den og klipper den i ti stykker. Men bagefter hentæres hun af sorg og dør.

44. "Vender eder, kiære Iomfru Adelutz,
i vende eder om igen:
Eders Høyeloffts Dør staar oben,
eders Nøgle ligge paa Steen."

45. "End dog min Loffts Dør oben staar,
mine Nøgle ligge paa Steen:
Dog skal ieg eder følge saa langt,
som I finge eders Meen²⁵."

46. Alle de Fule²⁶, der hun saae oc mødte,
dem klippede hun saa smaa:
Foruden den lædiste²⁷ vilde Raffn²⁸,
oc den kunde hun icke naa.

²³ de

²⁴ det salte vand

²⁵ til det sted, hvor I fik eders skade

²⁶ fugle

²⁷ ledeste

²⁸ valravn

47. Det vaar stolten Iomfru Adelutz,
hun fløg ned met den Strand:
Hun fand icke aff Germand Gladen Suend,
foruden hans høyre Haand.

48. Saa fløy hun saa vred ynder Sky,
den lede Raffn at møde:
Hun fløy Vester, oc hun fløy Øster,
hun agtet hannem selff at døde.

49. Alle de Fule, som komme for hendis Sax,
dem klipped hun sønder i Tre:
Der hun mødte den vilde Raffn,
hun klipped hannem sønder i Ti.

50. End fløy hun saa lenge paa vilden Hede,
til hun aff Sorgen døde:
Det vaar alt for Germand Gladen Suend,
hun lide den ynckelige møde.
Saa fløye de offuer at Rijn.

Supplerende læsninger

Adam Oehlenschläger: af Valravnen, 1803.

Anvendt udgave: *Oehlenschläger: Poetiske Skrifter*, ed. H. Topsøe-Jensen.
København, 1926, citat side 36-38

Adam Oehlenschläger (1779-1850), den første store romantiske digter i Danmark, professor i æstetik ved Københavns Universitet. Mest kendt for "Der er et yndigt Land", 1819, og "Guldhornene", 1803

[Teksten udgør slutningen af Oehlenschlägers gendigtning af Germand Gladensvend på 48 strofer. Harald (Germand) tager afsked med Minona (Sølverlad) for at overgive sig til Valravnen (gammen), jf. strofe 30-32 ovenfor²⁹]

42. Lev vel, Minona! nu jeg frygter ikke.
Hist aabner Faderen sit Himmerig.
Giv mig et Kys, og smil med dine Blikke,
Og glem at Harald var ulykkelig.
Da skal jeg Dødens Kalk³⁰ frimodig drikke.
Lev vel, Minona! Himlen signe³¹ dig.
Saa favnede han bleg sin elskte Møe,
Og svang sig høit hen over salten Søe.

²⁹ Oehlenschläger baserer sin gendigtning på version DgF 33F

³⁰ bitre drik

³¹ velsigne

43. Det brystne Øie stirrer - han er svunden!
Hun staaer tilbage paa det kolde Muld.
Da blusser hun, da synker hun i Lunden,
Da beder hun til Himlen andagtsfuld:
Du, som ved Daaben er med mig forbunden,
Du, som paa Jorden var saa god og huld³²,
Du, som lod Petrus³³ gaae paa Havets Bølge,
Lad mig i Luften høit min Harald følge!

44. Da vifter Buskene i Morgenvinde,
Da lyder Nattergalens fjerne Sang,
Da rødmer Solen mildt fra Fieldets Tinde,
Da dufter Blomsten fra den grønne Vang.
Og langsomt triner frem en ung Hyrdinde,
Paa Armen bærer hun en Fiederham.
Sørgmodigt smiler hendes røde Kinder,
Hun lægger den paa Græsset og forsvinder.

45. Og flux³⁴ Minona sig i Hammen klæder,
Høit svinger hun sig med behiertet Aand.
Ei længer hendes brystne Øie græder,
Hun flagrer hen i sieldne Klædebond³⁵.
De Fugle, som hun seer paa høie Steder,
Dem dræber hun med Saxen i sin Haand.
Med Kiempekraft hun sine Vinger slaer;
Men dog den vilde Ravn hun ikke naaer.

46. Da hører hun i lave Luft det klynker;
Hun lytter med et rovbegierligt Mod?
Med Ørnens Flugt hun ned paa Stranden synker.
Den er besprængt med Haralds varme Blod!
Hun blusser smilende, ei hun sig ynker.
Hans høire Haand hun skuer ved sin Fod.
Det eneste som Ravnene lod tilbage,
Hans Troskabspandt i Elskovs hulde Dage!

47. Hun giemmer Haanden paa sit blotte³⁶ Bryst,
Saa rædsomt hendes blege Læber lee.
Hver Fugl hun møder i sin vilde Lyst
Den klipper hendes skarpe Sax i tree.

³² venlig, dejlig

³³ apostelen Peter

³⁴ straks

³⁵ dragt

³⁶ nøgne

Da hæver Ravnene sig til sidste Dyst -
Hun klipper som hun klippede i Sneel!
Den lodne Krop maa søge dybt sin Grav
Paa tusind Steder i det vilde Hav.

48. De sorte Bølger bruse ikke længer,
De skylle maanbestraalt paa runde Stene.
Vemodigt Strandens Piil med Løvet hænger,
Det hvidsler underligt i Lundens Grene.
I Nattens Blaa sig Stiernene mat fremtrænger.
En sølvklar Skye ved Maanen flyder ene.
Det er Minona døende som svæver.
Hun synker ei, hun sig til Himlen hæver!

Jørgen Aabenhus³⁷: Det kalded hannem Germand Gladensvend, 1997, side 42-43, 74-75, 104

For at konkretisere modsætningen mellem tekstens tidsbundne fortolkningsramme og den moderne bevidstheds ser vi på en psykoanalytisk fortolkning af *Germand Gladensvend*. Bent Pedersbæk Hansens artikel "I dobbeltbindingens klør"³⁸ fra 1977 er mig bekendt den eneste behandling af teksten på et konsekvent psykoanalytisk grundlag – og derfor må den holde for som eksemplet. (...)

Ligger en sådan psykoanalytisk fortolkning inden for den middelalderlige bevidstheds forståelsesramme? Eller: Har et middelalder-menneske erfaringer der kan gøre en sådan fortolkning af Germands spørgsmål³⁹ til nøglen i det tragiske drama der nu skal følge?

Skal jeg vælge mellem kun to mulige svar, må det blive: Nej. Man var hverken dummere eller mindre følsom i middelalderen, men man gjorde erfaringer og gav forklaringer i andre psykologiske kategorier end vi gør i dag. (...)

Ved at lægge et psykoanalytisk begrebsnet ned over tekstens psykologiske univers, bliver handlingsforløbet gjort forståeligt for en moderne læser, fordi det sættes på individualiserede begreber: Fjenden får ikke blot et navn, men også et opholdssted – drifterne. Og driften må have en årsag, sin individuelle tilblivelseshistorie, her altså moderens (formentlig ufrivillige) etablering af dobbeltbindingens fælde.

Men folkeviserne er grummere end som så. For det onde er uforståeligt:

Fjenden får godt nok et navn og en personifikation, men ingen årsag!

Gammen dukker op. Ligesom ondskaben og ulykken – og djævelen – dukker op, andet er der ikke at sige til det, hvis man taler med folkevisens eget sprog. Og det sprog er lige så lidt psykoanalysens som det er folkloristikkens: Heller ikke varulve-referencerne forklarer i sig selv hvorfor det går som det går. (...)

³⁷ se også læsning 7

³⁸ se læsning 6

³⁹ i strofe 10

Iørn Piø⁴⁰ har påpeget en overensstemmelse mellem tekstens gam og folketroens varulve og valravne. Går man til *Germand Gladensvend* med en sådan opfattelse af gammen, vil det påvirke fortolkningen af teksten, fordi den tillægger gammen en grund til at kaste sig over Germand: Den skal selv forløses derved.

Teksten ekspliciterer intet sted dette motiv. Derfor må en nutidig tekstlæser, der ikke har folketroens flyvende uhyrer som reference, nøjers med tekstens eget fiktive univers, og følgelig betragte gammen som en af fortællingens personer: Gammens krav på et offer, efter at den så at sige har lokket den unge dronning i en intellektuel fælde, må søge sin motivering *inden for* fortællingens ramme. Det er jo netop det der gør *Germand Gladensvend* til en tragedie at skæbnen slår til efter principper der, set med det enkelte menneskes øjne, må tage sig ud som tilfældige og meningsløse.

Johannes Fibiger og Gerd Lütken: Litteraturens veje, Gad, 1996, side 41

Klassisk er visen om *Germand Gladensvend*, som handler om moderbinding og om en mor, der beskytter og begærer sin søn, og som ikke ønsker at slippe ham. Denne binding eksternaliseres – gøres til noget ydre – gennem den dæmonisering, som rammer Germand. Denne fortolkning dokumenteres i visens slutning, hvor Germands kommende brud forbander moderen:

"Alt banded hun hans moder,
Hans lykke havde gjort så hård."

Visen handler altså om den hårdføe lykke, om en skæbne, der ødelægger hovedpersonen og lader ham gå til grunde. Denne onde skæbne er forbundet med moderens kontrakt med et overnaturligt væsen, en gam, der er et vingeklædt fabeldyr.

I visens første strofer får vi forhistorien. Som nygift rejser moderen over havet med sin mand, men deres rejse forhindres af gammen. Vi får at vide, at dronningen er meget ung, og at hun sidder fast på sit livs rejse med kongen, hvilket symbolsk må forstås sådan, at hun ikke er klar til den fase af livet, hun er på vej ind i: som kønsmoden kvinde og moder. For at komme fri lover moderen gammen det, hun bærer under bælte, sine nøgler. Men skæbnen vil, at hun også bærer et foster under sit bælte, og gammen gør krav på sønnen, da han bliver stor. Moderens angst, som gammen er en udspaltning af, overføres nu til sønnen. Hendes skyldfølelse viser sig ved, at hun døber drengen samme dag, han fødes, og giver ham navnet Gladensvend for at tage hans skæbne i ed. Men disse forsøg på at overvinde skæbnen fører faktisk sønnen i gammens arme.

Moderen overfører sin angst til sønnen ved at overbeskytte ham, og hun vil ikke lade ham rejse, da han kommer i forlovelsesalderen. Symbolsk foregår hans løsrivelse på en flyvetur i fjerdragt, hvor han skal tilbagelægge samme strækning over havet, som moderen i sin tid foretog. Selvfølgelig møder han gammen, den er en del af hans psykiske arv, og derfor kan han ikke flygte fra

⁴⁰ se læsning 5

den. Den hugger hans ene øje ud og drikker hans hjerteblod; symbolsk mister Germand altså sin kraft, og hans forlovelse lykkes ikke. Moderens binding er blevet en blokering, og skønt pigen gør alt for at overvinde hans angst, er han fortabt. At Germand er bundet, viser sig også i, at han til det sidste forsvarer sin moder over for sin tilkommende hustru:

"Hør I det, jomfru Sølvlerad,
I bander ikke moder min;
Hun kunne det intet volde⁴¹,
Så krank var lykken min."

Da han søger hjem mod moderen, sætter jomfru Sølvlerad efter, og de flyver af sted over havet. Hun er bevæbnet med en saks og klipper alt over, som hun møder. Symbolsk vil hun overklippe hans navlestreng, og visen demonstrerer hermed en indsigt i, at gammen symboliserer en moderbinding. Da hun endelig finder Germand Gladensvends jordiske rester, er det hans højre hånd, der ligger på stranden. Det var den, hun skulle have haft, nu ligger den der kraftløs som et tegn på løftebrud og som et symbol på kastration. Germand er gået til grunde, fordi hun ikke kunne befri ham fra den binding, som eksternaliseres i gammens skikkelse. Moderens skyldfølelse og forsøg på at undgå skæbnen må ses som udspaltninger af hendes angst for at miste sønnen. Han sønderrives således mellem de to kvindeskikkelser: moderen i form af gammen suger livskraften ud af ham, mens hans forlovede søger at frigøre ham fra moderens hånd. På denne spaltning går han til grunde.

Supplerende litteratur:

Iørn Piø: *Nye veje til folkevisen*, 1985, side 194-201: Germand Gladensvend

Iørn Piø: Hvem dræbte Germand Gladensvend?, side 18-27 i: *Skalk*, 4, 1968 (optrykt i: *Synspunkter på folkevisen*, ved Jørgen Bang, 1972)

Pil Dahlerup: *Dansk litteratur*, 1998, II, side 174-176: Germand Gladensvend

Klaus P. Mortensen: Adelen viser, side 25-45 i: *Kritik* 1978/79, nr. 48

Klaus P. Mortensen: Teksten som model – modellen som tekst, side 85-115 i: *Kritik*, 1976, nr. 38

Villy Sørensen: En folkeviser, side 140-151 i: *Digt og læser*, ed. Volmer Dissing, 1958

Iørn Piø: Overnaturlige væsner i nordisk balladedigtning I, side 48-71 i *Danske studier*, 1969

⁴¹ Volde= gøre for det

Mogens Jensen: Folkevisen om Germand Gladensvend, side 75-82 i: *Danske studier*, 1963

Rudolf J. Jensen og Niels Ingwersen: Den onde og den gode lykke. Germand Gladensvend og et par "Folkeeventyr", side 129-145 i: *Meddelelser fra Dansk lærerforening*, nr. 2, 1979

Anton Aagaard: Germand Gladensvend, side 66-73 i: *Nogle folkeviseproblemer*, 1965

Anton Aagaard: Restitutionen af folkeviserne med særligt henblik på Germand Gladensvend-visen, i: *Studier fra sprog- og oldtidsforskning*, bind 70, nr. 244, 1960

A.G. Drachmann: Folkevisen om Germand Gladensvend, side 5-16 i: *Danske studier*, 1962

Torkil Lund: *Litterær semantik*, 1975, side 36-47 om folkevisen Germand Gladensvend

Erik Spang-Thomsen: Den fortrængte individualitet, *Kredsen*, nr. 1, 1975, side 34-36 om Germand Gladensvend

Jens Anker Jørgensen: Sønner og elskere, side 23-28 i: *Jorden og slægten*, 1976